

przystępuje do publikacji własnego periodyku. Ma on w pewnym sensie zastąpić dotychczasową serię „*Etudes Présentées à la Commission...*” (w latach 1937 - 1977 blisko 60 tomów). Ta ostatnia, animowana przede wszystkim przez uczonych belgijskich, w szczególności profesorów E. Lousse'a i H. van Nuffela, wobec ich wycofania się z aktywnej działalności w *Commission*, znalazła się bez podstaw materialnych dla dalszej egzystencji.

Redaktorem nowego czasopisma został John Rogister z Uniwersytetu w Durham (W. Brytania), członek biura *Commission*, odpowiedzialny za sprawy wydawnicze. Do komitetu redakcyjnego weszli ponadto H. G. Koenigsberger (Uniwersytet Londyński — prezes *Commission*), R. Pilorgé (Uniwersytet w Amiens), skarbnik komisji, oraz dwaj jej wiceprezesi V. Georgesco (Rumuńska Akademia Nauk) i T. N. Bisson (Uniwersytet Berkeley). Każdy tom składa się z dwu zeszytów wydawanych w czerwcu i grudniu każdego roku, zaopatrzonych w ciągłą dla danego tomu numerację stron. Koszt tomu w prenumeracie 40 dolarów USA, zaś pojedynczego zeszytu 25. Członkowie *Commission*, opłacający regularnie składki (wynosi ona obecnie 25 dolarów USA), otrzymują tomy bez dodatkowej dopłaty.

Sporo miejsca w poszczególnych zeszytach zajmują studia będące przeważnie rozwiniętą formą referatów wygłaszanych na dorocznych spotkaniach (obecnie publikowane stanowią pokłosie spotkań z lat 1976 i 1977). Ponadto na paru ostatnich stronach każdego zeszytu, nie wyłączając wewnętrznej strony okładki, drukowane są informacje na temat działalności *Commission*.

W czterech opublikowanych dotąd zeszytach szczególnie interesujące, ze względu na ogólniejszy charakter, zdają się teksty następujących autorów: A. Marongiu — rozważania nad postępowaniem badań prowadzonych przez *Commission* poczynając od roku 1955, kiedy to na Kongresie w Rzymie przedstawiono po raz ostatni systematyczny przegląd stanu badań nad dziejami stanów i parlamentaryzmu pióra H. Cam, A. Marongiu i G. Stöckla (II, 2, po franc.); V. Georgesco — refleksje metodologiczne nad genezą zgromadzeń stanowych, jakie nasuwają się przy badaniu sytuacji Europy południowo-wschodniej (II, 2, po franc.); J. H. Grever — próba przedstawienia roli komitetów i komisji Stanów generalnych Niderlandów doby republiki (I, 1, po ang.) oraz sposobu podejmowania decyzji przez to zgromadzenie (II, 2, po ang.); H. G. Koenigsberger — analiza przyczyn, które doprowadziły do zrewolucjonizowania wymienionego zgromadzenia (II, 2, po ang.); T. F. Ruiz — przedstawienie kastylijskich kryzysów politycznych 1248 - 1350 i stosunku do nich Korteżów (II, 1, po ang.); J. A. A. Thompson — wzajemne stosunki Korony i Korteżów kastylijskich w latach 1590 - 1655 (II, 1, po ang.); J. Berenger — omówienie funkcji „gravamina” stanów węgierskich na sejmach XVII w.

S.R.

A Republic of Nobles. Studies in Polish History to 1864, ed. and translated by J. K. Fedorowicz; coeditors M. Bogucka and H. Samsonowicz, Cambridge 1982, Cambridge University Press, ss. XVI, 293.

W trosce o aktualizację wiedzy historycznej o Polsce wśród anglojęzycznych badaczy, z inicjatywy polonijnego historyka, profesora J. K. Fedorowicza (Uniwersytet West Ontario) powstał zbiór 13 studiów polskich specjalistów, nowo napisanych lub adaptowanych dla potrzeb tomu. Przełożył je na angielski sam wydawca. I tak niejako tytułem wprowadzenia w istotę problemu B. Geremek

ukazuje miejsce Polski na kulturowej mapie późnośredniowiecznej Europy, B. Zientara omawia rolę procesów kolonizacji wewnętrznej (*melioratio terrae*), zaś H. Samsonowicz ukazuje społeczeństwo polskie na tle polityki prowadzonej przez Jagiellonów w XV w. Ujęcia poświęcone szlacheckiej Rzeczypospolitej inauguruje J. Topolski ukazując miejsce Polski XVI w. na tle przemian gospodarczych Europy. Zagadnieniu władzy w XVI i XVII w. poświęcone są szkice A. Wyczańskiego i A. Mączaka. Sytuację miast polskich między XVI a XVIII w. omawia M. Bogucka, zaś A. Wyrobisz zajmuje się zagadnieniami kultury (głównie artystycznej) okresu. Z kolei W. Majewski pisze o polskiej sztuce wojennej XVI i XVII w., J. Tazbir o losach Arian w wieku XVII, zaś A. J. Gierowski prezentuje międzynarodową pozycję Polski w XVII-XVIII w. Wreszcie swego rodzaju „post scriptum” do tomu tworzą rozważania B. Grochulskiej o przemianach społeczeństwa polskiego w dobie oświecenia (żałować należy nieobecności szkicu traktującego o przemianach ustroju politycznego doby 1764-1794) oraz J. Skowronka o kierunkach przemian politycznych dokonujących się w związku z kolejnymi powstaniami narodowymi. Syntetyczny charakter wywodów spowodował wyeliminowanie z tekstów przypisów i ograniczenie się do podawania na końcu każdego szkicu podstawowej bibliografii, głównie prac obcojęzycznych. Uzupełniają tom: przedmowa wydawców, słowniczek specyficznych dla dziejów polskich terminów, jak np. „sejmik”, „konfederacja”, 5 map (monarchia piastowska, gospodarka XVI w., granice w okresie 1454-1772, rozbiory) nader pomysłowo i starannie wykonanych przez Lindę Averack, 31 ilustracji, wreszcie zwięzły indeks zbiorczy osób (autorów i postaci historycznych), nazw geograficznych i najważniejszych terminów.

S.R.

Myriam Yardeni, *Utopie et révolte sous Louis XIV*, Librairie A. G. Nizet, Paris 1980, ss. 167.

Autorka, profesor Uniwersytetu w Haifie, m.in. uczennica R. Mousnier i R. Mandrou znana jest szeroko ze swych studiów nad myślą społeczną nowożytnej Francji, w szczególności nad rozwojem tamtejszej świadomości narodowej. W niniejszym studium, wychodząc z założenia (w ślad za K. Mannheimem), iż utopia stanowi odrzucenie panującej ideologii, krytykę czy wręcz bunt przeciwko zastanym wartościom, Autorka poddaje systematycznej analizie najpierw postaci 13 utopistów z czasów Króla Słońce, następnie ich stosunek do mitów i historii, religii, moralności i aksjologii epoki, sposób ujmowania relacji społeczeństwo—państwo, pozycji ludzi marginesu, wojen i kolonializmu, stosunek do świata zewnętrznego i procesów akulturacji, wreszcie do jednostki ludzkiej i jej problemów. Zdaniem Autorki w pismach analizowanych utopistów pojawiły się już wszystkie główne wątki myśli socjalistycznej; państwo powinno spełniać w stosunku do społeczeństwa funkcje służebne. Utopia stanowiła też bunt przeciwko oficjalnej historii, uznawanej za sprawczyńnię zła cierpianego przez ludzi. Natomiast podzielali utopiści oficjalne poglądy na temat stosunku do ludzi marginesu, roli wojen sprawiedliwych i podbojów kolonialnych.

S.R.